

ÇAĞDAŞ YUNANİSTAN (BATI TRAKYA) TÜRK ŞİİRİNDE ANADOLU HALK ŞAİRLERİNİN ETKİLERİ ÜZERİNE

Feyyaz SAĞLAM (x)

1. GİRİŞ :

Yaklaşık yetmiş yıldır Yunan hakimiyeti altında, Batı Trakya'da Türk şairlerince verilen ürünlerin panoramik bir yaklaşımla incelenmesi durumunda; Türk Halk Edebiyatı'nın ve bu kavram dahilinde Türk Halk Şiiri'nin büyük ölçüde etkisinde olduğu görülmektedir... Çağlar boyu Türk şiirinin en köklü, güçlü kaynağı konumunda olan Türk Halk Şiiri elbette ki Lozan antlaşması'ndan sonra siyasi olarak Yunan egemenliğine bırakılan Batı Trakya Türkleri'nin şairlerini de -diğer Türk topluluklarında da görüldüğü gibi- derinden etkilemiştir. Bu gerçeğe rağmen, şiir türünde Batı Trakya'da verilen ürünler, aynı zamanda "Rumelilik" hassasiyetini de aksettiren orjinal metinlerdir. Bu açıdan söz konusu şiirlerin içerik ve biçim olarak genel karakterlerini; "Kökeni ve gelişimi Türk Halk Şiiri'ne bağlı ancak oluştuğu kendi coğrafyasının da kimi yöresel özelliklerini yansıtmayı ihmal etmeyen şiirler" olarak belirtmek mümkündür...

2. RUMELİ'DE ANADOLU HALK ŞAİRLERİ :

Bugünkü Balkanlar, yaklaşık altı asır Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyetinde kalmıştır. Bu uzun süre içerisinde Osmanlı toprağı olan bu bölgede yani Rumeli'de Türk Halk Şairleri yetiştiği gibi; Anadolu kökenli olup, değişik vesilelerle Rumeli'de bulunan Türk Halk şairleri de buradaki Türk Halk Şiiri'nin oluşumuna büyük katkıda bulunmuşlardır... Anadolu kökenli çok sayıda halk şairimizin Rumeli'de saz çalıp gezip dolaştıklarını vd. şiirlerinden anlamaktayız. Bu hususta Prof. Nimetullah Hafız'ın bir araştırmasında şu ifadeler yer almaktadır: " ... Yugoslavya'nın birçok köy ve kentlerinden başka Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk gibi birçok Balkan ülkelerinde saz şairleri dolaşarak Halk edebiyatı'nın birbirinden güzel örneklerini hem vermişler, hem de yeni yetişen kuşakları etkilemişlerdir... (1) Rumeli kökenli Türk

(x) Dokuz Eylül Üniversitesi Türk Dili Okutmanı
P. K. 382 Pasaport İZMİR

Halk şairlerine Romanya Türkleri'nden Bektaşî Kazak Abdal'ı verebiliriz. Anadolu kökenli olup, bugünkü Balkanları dolaşan ve Rumeli'deki Türk kültürü üzerine etki eden bir diğer halk şairimiz de Kaygusuz Abdal'dır. Bektaşî olan bu şair de bugünkü Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya'da dolaşmıştır. Şiirlerinde Sofya, Filibe, Manastır gibi şehir adları geçmektedir. Anadolu kökenli olup Rumeli'yu dolaşanlar arasında Karacaoğlan'ı ayrıca ele almak gerekir. 1663 - 1664 yıllarında Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın Avusturya seferine katıldığını ve bu seferle ilgili bir destanı olduğunu biliyoruz. Bu sefer vesilesiyle Rumeli'yi de en azından bir defa görmüş olmalıdır. O yıllarda Osmanlı İmparatorluğuma dahil olan Suriye, İran, Mısır, Trablus ve Rumeli'yi gezdiğini şiirlerinden anlıyoruz. Ününün en yaygın olduğu bölgeler Anadolu ve Rumeli'dir... Bu noktada belirtilmesi gerekli bir diğer husus da bu ülkelerin ve özellikle Rumeli'nin Karacaoğlan'ayaptığı etkiler konusudur. Elbette ki Karacaoğlan gibi bir şair, Rumeli'de karşılaştığı güzelliklere ilgisiz kalmayacaktır. İki ayrı şiirinden aldığımız şu üç dörtlükte görüldüğü gibi :

"Uçup gönlümün kaygusun
Mushafı ver de okusun
Bülbül gibi şakısın
Sevdiğim gibi Bosna güzeli

Dilberin gördüm sürüsün Ko
benim olsun, yürüsün İçinde
severim birisin Sevdiğim
Bulgar güzeli"

"Eme idim ağzındaki dilini
Dere idimi koynundaki gülünü
Bosna, İstanbul'u, Anadolu"yu
Bütün Rumeli'yu değer gözlerin."

Bu arada çok ilginç bir tesadüf belirtmekten geçmemek gerekir. Batı Trakya'da Gümülcine'nin doğusunda yer alan Türk köylerinden birisinin adı da "Karacaoğlan"dır.

3. BATI TRAKYA TÜRK BASINIINDA ANADOLU HALK ŞAİRLERİ

Lozan'dan beri eski ve yeni harfli yüze yakın Türkçe dergi ve gazete Batı Trakya'da yayınlanmıştır. Halen bu sayı

on kadardır. Batı Trakya Türk basınında Anadolu Halk şairlerine de yer verildiğini görüyoruz. Yunus Emre başta olmak üzere; Karacaoğlan, Aşık Veysel vd. gibi şairlerin seçme şiirleri sınırlı imkanlar dahilinde Batı Trakya'da yayınlanmıştır. Birer örnek olarak; Azınlık Postası gazetesinin 175. sayısında Karacaoğlan'ın Öğretmen dergisinin 23. sayısında Aşık Veyssel'in, Akın gazetesinde 836. sayısında Yunus Emre'nin şiirlerinin yayınlandığı belirtilebilir. (2) Ayrıca bu şairlere atfen Batı Trakya Türk Şairlerinin yazdığı şiirler ve yorumları da, alt bölümde örnekleyeceğimiz gibi, zaman zaman Batı Trakya Türk basınında yer almıştır. 4. ÇAĞDAŞ YUNANİSTAN (BATI TRAKYA) TÜRK ŞAİRLERİ:

Batı Trakya'da çağdaş Türk şiirini temsil eden şairleri üç ana grupta ele almak mümkündür. Açık imza ile yazanlar, mahlasla yazanlar, Batı Trakyalı olarak Türkiye ve Almanya'da yazanlar. Asım Hailoğlu, Alırza Saraçoğlu, Rahmi Ali, Mustafa Tahsin, Hüseyin Mahmutoğlu, Mücahit Mümin, Salih Halil, Hüseyin Salihoğlu, İmam Kasım, Mehmet Çolak, Refika Nazım, Kadir Ali, İbrahim Onsunuğlu vd. ilk grubu oluşturmaktadır. Mahlasla yazanların adını sıralamadan önce, Batı Trakya'da mahlasın edebi bir incelikten çok, Yunan baskılarına karşı bir pasif savunma unsuru olarak görüldüğünü belirtmek gerekiyor... Yakalı Çoban, Selami, Asimi, Aşık Zengin, Dumanlıdağ, Hailoğlu, Aşık Asilsoy vd. şairler bu grubu oluşturmaktadır... Bilindiği gibi Batı Trakya Türkleri'nin bir bölümü de Yunan vatanı olarak Türkiye'de ve Almanya'da yaşamaktadır. Türkiye'de Musa Yurt, Aydın Ahmet, Tahsin Sönmez, Recep Kara; Almanya'da Aşık İzzet Yusuf, Özkan Hüseyin, Ali Ayazmal, Halil Halil gibi şairleride bu üçüncü gruba dahildirler... (3)

5. ETKİLER :

A) Yapı ve Üslup Açısından :

Çağdaş Batı Trakya Türk Şiiri'nde yapı ve üslup açısından öncelikle dörtlülere dayalı "koşma" türünün yaygın olduğunu belirtmek gerekir. Adlarını zikrettiğimiz şairlerin hemen hemen yarısı dörtlük esasına göre yazmaktadır. Mahlas kullananlara ek olarak; İmam Kasım. Mazlum Hüseyin ve

Özkan Hüseyin'in şiirlerinin son dörtlüklerinde adlarını özellikle belirttiklerini görüyoruz. Halk şiirimizin "Hece vezni"ne dayalı özelliğini Batı Trakya'da Mazlum Hüseyin ve Salih Halil sürdürmektedir. Bu iki şairini şiirlerinde vezin ve kafiyeye özendiği dikkati çekmektedir. Batı Trakya Türk Şiiri'nin, halk şiiri türündeki örneklerinde "Dedim-Dedi"li ve kız oğlan "karşılıklı" söylenen şiirlere de rastlıyoruz. Kanımızca Batı Trakya'da yaygın olan "Mani" türünün de bunda payı vardır...

B) Hayata Bakış :

"Batı Trakya Türk Edebiyatı"dır. (4) Bu bütün içerisinde "Batı Trakya Türk Şiiri" de aynı görünümü arz etmektedir. Bu yüzden karamsar bir yaklaşımla aşk, ayrılık, ölüm, gurbet, Yunan baskıları, göç vb. konular Batı Trakya Türk Halk Şiiri'nin Balkanlardaki bir uzantısı olarak, Batı Trakya Türk Şiiri'nin Kasım'dan iki dörtlük :

Yeter artık Kasım sözlerin yeter
Bu kadar şikayetin kar mı eder
İşimiz olmasın beterden beten
Herkes ağlar ben de ağlarım bazı

İki gözüm yolda ellerim açık
Nice yıllar geçti yazık ömrüme
Saçlarım ağarmış kahır bitmiyor
Kimse dost olmadı eri gönlüme...) (5)

Batı Trakyalı şairlerle, Anadolu Halk Şairlerinin şiirlerini karşılaştırmadan önce "hayata bakış" açısından bu benzerliğin altının çizilmesi gerekir. Şimdi bu ön bilgilerden sonra, Batı Trakya Türk şairlerinin bir bölümünü kısaca ele alıp, Anadolu Halk şairlerimizin ekteğini örneklemeye çalışalım...

C) Şairler ve Örnekler:

1. Hüseyin Mazlum : 1947 yılında Gümölcine'nin Kozluk köyünde doğdu. İlkokul mezunudur. Platonik bir aşka tutulmuş ve 13 yaşından beri sürekli şiir yazmaktadır. Aşk, ayrılık, hasret, gurbet, doğa, din ve milli konulardaki şiirlerini dört kitapta yayınlamıştır. Özellikle "Karacaoğlan" etkisindeki

şiiirlerini "Bir Esmere Gönül Verdim" adlı kitabında toplamıştır. (6) Şiiirlerinin son dörtlüklerinde Aşık Hüseyin, Mazlum, Aşık Mazlum, Hüseyin olarak adını mutlaka zikretmektedir. Aşk konusunda Karacaoğlan ve Ercişli Emrah'ın şiiirleriyle, Hüseyin Mazlum'un şiiirlerini karşılaştırmak için şu dörtlüklere bir göz

atalım :

"Karacaoğlan der ki geçti çağlarım
Meyva vermez oldu gönül bağlarım
Aklıma geldikçe durmaz ağlarım Gözüm
yaşı sel olduğu zamandır."

(Karacaoğlan)

"Gönlüm zülfün ağında, Bülbül
şakımaz bağında Aşkımızın
son çağında Mazlum aşık
ağlar kşimdi."

(Hüseyin Mazlum)

Görüldüğü gibi iki dörtlükte de şairlerimiz aynı ruh hali içerisinde. Üstelik iki şairin de seçtiği kafiyeler "ağ-çağ-bağ" biçiminde aynı kelimelerden oluşmuş tam kafiyelerdir. Karacaoğlan'ın aklını baştan alan "Frenk Güzeli" gibi; Hüseyin Mazlum'un da tıpkı Karacaoğlan'ın yaklaşımıyla anlata anlata bitiremediği "Frenk" bir sevdiği vardır. "Evvel baştan medh edelim Sevdiğim Frenk güzeli Zamanımız terk edelim Sevdiğim Frenk güzeli."

(Karacaoğlan)

"Edalım Pia Nu Hanım,
Pek sevdi seni canım.

Keman kaşlar yaman Zaman
aşık olduğum zaman

Deme sakın bekleme
Günü güne ekleme..."

(Hüseyin Mazlum)

Şimdi de Ercişli Emrah'ın ünlü "yon yoh" redifli şiiiri ile Hüseyin Mazlum'un bir şiiirini birlikte inceleyelim: "Seherde uyanmış gözleri mahmur Dedim serhoş musun söyledi yoh yoh

Ağ elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yoh yoh"

(Ercişli Emrah)

"Seherde uğradım ben bir güzele
Dedim: "Gün doğmasın?" dedi ki yok yok
İnce belli bir esmer, serv-i endam
Dedim: "Kol dolansın" dedi ki yok yok"

(Hüseyin Mazlum)

Dini şiirlerini "Adres"(7) adlı kitabında toplayan Hüseyin Mazlum'un bu şiirlerinde büyük ölçüde Yunus Emre ve Hüseyin'den ikişer dörtlük:

"Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni
Yunus Emre söyler sözü
Yaş dolmuş iki gözü
Bilmeyen ne bilsin bizi
Bilenlere selam olsunh."

(Yunus Emre)

"Aşkın bizi bizden alan,
Çıkardık, ne varsa yalan;
Sensin, kalbimizde kalan
Güzel Allah, kerim Allah.
Mazlumdur, gerçeğin özü
Yaşla dolmuş iki gözü,
Dilinden düşmeyen sözü;
Güzel Allah, kerim Allah."

(Hüseyin Mazlum)

2. Mustafa Tahsin :

Batı Trakya'da günümüzde modern şiirin en güçlü temsilcisi Mustafa Tahsin 1942 yılında İskece'nin Kireççiler köyünde doğmuştur. Yaklaşık yirmi yıldır edebiyatın değişik türleriyle ilgilenmektedir. Mustafa Tahsin'in şiirinin temel kaynaklarından birisi de Anadolu Halk Şiiri'dir. Şiirlerinde Yunus Emre başta olmak üzere; Köroğlu, Dadaloğlu, Aşık Veysel gibi halk şairlerinin etkileri görülmektedir... Yunus Emre'nin hümanist felsefesine oldukça bağlı olan Mustafa Tahsin, bu etkilenmeyi başka türlerdeki çalışmalarından da Batı Trakya Türk basınında dile getirmiştir. (8) Yunus Emre'nin

"Yetmişiki millete bir göz ile bakmayan
Halka müderris olsa hakikatte asidir."
düşüncesi Mustafa Tahsin'de;
"Tek renk yap, boya insanları
Sanki çocukları, hepsi bir ananın."
biçiminde karşıımıza çıkar. Yine, koca Yunus'un;
"Bir garip ölmüş diyeler
Üç gündün sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin..."
dörtlülüğündeki duyguları, çağdaş bir yorumla Mustafa Tahsin'in "Şali Ağa" adlı şiirinde de bulabilmekteyiz:
"Bir Şali Ağa'cık vardı
Düşüne umudunu katık eden
Yapayalnız
Hasırını hem yatak, hem yorgan...
Kapısını yalnız rüzgar vururdu
Oysa konu komşu arasında otururdu.
Komşuları soğuk bir sabahta
Rastgele ölüsünü buldu.
Neyi ola ki Şali Ağa'cığın
Pılı pırtısı mesele oldu..."
"Dağ" larla bütünleşmiş iki halk şairimiz Koroğlu ve Dada-
loğlu'nun da coşkuları Mustafa Tahsin'i derinden etkilemiştir...
Rodop dağlarını anlattığı şiirlerinde bu etkileşim hemen farke-
dilivermektedir. "Arkam sensin, kalam sensin dağlar hey!",
"Ferman padişahın dağlar bizindir!" söyleyişleri onun
şiirlerinde karşıımıza şöyle çıkar: "Serin sık Balkanlarım En
güvenilir, dosttan dost Rodoplar bana bağırılarını açtı Her
zaman burada yerin var dediler

Siz Rodoplar bir ana bağı kadar sıcak
Hem de güvenliydimiz..."
"Soylu başkaldırış Tepelerinden akar Balkanlar'a
Sıcak ve güvenli
Ve de eğilip büzülmeden...

Hey dağlar... Sırdaş dost dağlar....
Balkanları giz tutan dağlar." -609-

Aşık Veysel'in "toprak Destanı" adlı ünlü şiirindeki duygular da yine Mustafa Tahsin'in çağdaş yorumuyla dile gelmiş ve Batı Trakya Türk şiirine malolmuştur. Toprağa bağlılık, şükran, saygı vb. duygular;

"Cömert bir anasın herkesi emziren
Millet ayırmaz doyurursun"

"eşele toprağı
Bulursun orada damla damla teri
Aradığın senet o nemdir Islatan
yeri..."

gibi mısraların da yer aldığı, "Anam Tüprak İçin" ve "Topraktaki Ter Senettir" şiirlerinde yoğunlaşmaktadır... 3. Alırıza Saraçoğlu:

Halen Batı Trakya Türkleri'nin "Milli Şairi" kabul edilen Alırıza Saraçoğlu, 1938 yılında Gümülcine'de doğmuştur. Yaklaşık kırk yıldır, durmaksızın şiirler yazmaktadır. Batı Trakya Türkleri'ni ilgilendiren hemen hemen her hususu şiirleştirmiş ve özellikle siyasi - milli şiirleri yüzünden yoğun Yunan baskılarıyla karşıkarşıya kalmıştır... Şiirlerini beş ayrı kitapta toplayan şairin, dini şiirlerini topladığı "Bir Allahım" adlı kitabındaki şiirleri Yunus Emre; lirik şiirlerini topladığı "Rodop Yıldızı" adlı kitabındaki şiirler ise Karacaoğlan etkisindedir. Şairin, büyük ölçüde etkisinde olduğu Yunus Emre'ye atfen yazdığı şiirler Gümülcine'de Akın gazetesindeve şairin kitaplarında yer almıştır. Şairin Yunus'la ilgili bir şiirinde rastladığımız şu dörtlük çok anlamlı ve ilginçtir:

"Yunus Rumeli'ne geldi
Oğuz Türkmeri'ni bildi Hiç de
karamsar değildi Mana da
Yunus'u gördüm."

Görüldüğü gibi, Alırıza Saraçoğlu'nun kişiliğinde Batı Trakya Türk şairlerinin Anadolu kökenli şairlerimize, Rumeli'yi gerçekte görmeseler bile bir geziyi muhayyilelerinde yaptırdıklarını belirtebiliriz... Alırıza Saraçoğlu'nun Yunus Emre etkisinde "Tuna" konulu epik bir şiirinden birer dörtlüğü karşılaştıralım;

"Bana ağı sunan kişi
Şehd ü şeker olsun aş
Gelsin kolay cümle işi Eli
irer olsun ana."

(Yunus Emre)

"Sen hiç kimseye kin gütme sakın ha.
Sevgi süsledikçe kalbin pırlanta...
Ecdat gibi ol. Biri taş atsa da Sana
ekmek atmak düşer çocuğum..."
(Alırıza Saraçoğlu)

"İlkbaharda dalgalanıp coşmuşum
Analar ağlatıp, kanlar saçmışım
Ataman dağından yollar açmışım Yolu
serhatlere uğrar Tuna'nın."
(Deli Boran)

"Ne anılar gizli sende Dinlesem...
Bir söylesen de... Akarsın yaban
elinde. Benim içimdesin Tuna..."
(Alırıza Saraçoğlu)

4. Asım Haliloğlu:

1923 - 1980 yılları arasında yaşamıştır. İskece'nin Kireççiler köyündendir. Batı Trakya Türkleri'nin dramını her yönüyle ve en içten duygularla şiire aktarmıştır. Şiirleri henüz müstakil olarak derlenip toparlanmış ve yayınlanmış değildir. "Yaslı bulut ve Ben" adlı dörtlüklerden oluşan uzun şiiri incelendiğinde; Bayburtlu Zihni'nin "Vardım ki yurdunda ayak göçürmüş" mısrası ile başlayan ünlü koşması ile bir duygu bütünlüğü oluşturduğu görülmektedir. Bayburt'un işgal sonrası perişan hali ile; önceleri nüfusunun yüzde seksen yedisi Türk olan - şimdi yüzde yirmibeş - İskece'nin gizli işgalinden duyulan acı ortaktır. İşte iki şiirden de bazı mısralar:

"Vardım ki yurdunda ayak göçürmüş
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı
Camlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sakiler meslisten çekmiş ayağı.

Zihni dert elinden her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağlar bağıban ağlar
Sümbüller perşan güller kan ağlar
Şeyda bülbül terk edil bu bağı..."
(Bayburtlu Zihni)

"Namlı köyüm Kireççiler
Dört bir yanı viraneler Hayal
orda eksi günler Hangisine
yas tutarkın?

Bülbül ötmez derelerde Gül
kalmamışbahçelerde Yüzüm
gülmez bu ellerde Hangisine
yas tutarsın? Deniz yelin
serin değil Mavilikler derin
değil Artık bura yerim değil
Hangisine yas tutarsın?"

(Asım Haliloğlu)

5. Diğer Şairler:

Çağdaş Batı Trakya Türk Şiiri'nin diğer temsilcileri olan şairlerin de şiirlerinde de Anadolu halik şairlerinin etkileri görülmektedir. Ancak bu etkilerin mukayeseli olarak bir bütün halinde incelenmesi, daha geniş bir zamanı gerektirmektedir... Yukarıda verilen bilgileri bu noktada şu kısa

açıklamaları da eklemek gerekir. Önceleri Nuri Fettahoğlu, şimdi ise Hüseyin Amlibabaoğlu, Türk Halk Şiiri'ndeki hiciv geleneğinin Batı Trakya Türk Şiiri'ndeki temsilcileridir... Hayvanları sembol olarak kullanıp topluma mesaj verme amacını taşıyan şiirlere Asım Haliloğlu ve Selami mahlaslı şair Batı Trakya'da örnektir. Rahmi Ali'nin Atatürk konulu şiirlerinde Aşık Veysel'in Atatürk üzerine söylediği şiirlerin etkisinden bahsolunabilir. Dini konularda yazan şair Tevfik Hüseyinoğlu'nda ise Hacı Bektaş Veli'nin ve Abdülvahab Kocaman'ın etkileri hissedilmektedir...

6. SONUÇ :

Ülkemiz dışında kalmış, çileli bir Türk toplumu olan Batı Trakya Türkleri'nin şiirlerinde görülen, Anadolu Halk Şiirleri'nin örneklemeye çalıştığımız etkileri aynı zamanda Türk Dünyası'ndaki kültür birliğinin de bir göstergesidir... Bu etkilenmeye rağmen, orjinal olma vasfını da koruyan bu metinler; Batı Trakya Türkleri'nin bugüne kadar hakettiği ilgiyi yeterince görmemesine rağmen güçlü bir Türkçe şiire sahip olduklarını ortaya koyarken; Türk Dünyası'ndaki ortak değerlere bağlılıklarının da belgesi olmaktadır...

7. KAYNAKÇA :

1. HAFIZ Prof. Dr. Nimetullah, "Yugoslavya'da Türk Halk Edebiyatı" , 1. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, Masıy, 1983, Eskişehir. (Tebliğ).

2. AZINLIK POSTASI, 3. 11. 1973, S : 175, s. 2
- ÖĞRETMEN, Temmuz 1975, S: 23, s. 10 - 13
- AKIN, Nisan - Mayıs 1984, S: 834 - 835 - 836 - 837, s. 3
3. Geniş Bilgi İçin Bkz:
SAĞLAM Feyyaz, "Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi", Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, Ankara
4. SAĞLA Feyyat, "Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı", Kardeş Edebiyatlar, 1990, S: 18, s. 4 - 9, İzmir.
5. TAHSİNOĞLU Mustafa, "Batı Trakya Türk Azınlığı'nda Şiir", Yeni Adım, 1987, İskeçe, Yunanistan. (Tefrika).
6. MAZLUM Hüseyin, "Bir Esmere Gönül Verdim", 1981, Mazlum Yayınları, İstanbul.
7. MAZLUM Hüseyin, "Adres", mazlum Yayınları, Gümülcine, Yunanistan.
8. TAHSİN Mustafa, "Sevelim - Sevilelim" , Şafak, Mayıs 1991, S:, s. 8, Gümülcine, Yunanistan.
9. SARAÇOĞLU Alırıza, "Yarınlr Sizin Olacak", Aklin Yayınlar, 1990, Gümülcine, Yunanistan.